

הצעת חוק פראוור-בגין והעקירה בכפייה של הבדווים

מאי 2013

מסמך קצר זה סוקר את ההתפתחויות האחרונות הנוגעות להצעת חוק פראוור-בגין, שאם תעבור את כל הליכי החקיקה ותישם תוביל לפינוי רוב הכפרים הערביים-הבדוויים הלא מוכרים שנותרו בנגב ולהריסתם. באופן זה הצעת החוק תנשל ותעקור בכוח רבבות ערבים פלסטינים בדווים אזרחי ישראל מאדמותיהם ומבתיהם.

המסמך גם מתאמץ להתמודד עם תפיסות שגויות הרווחות בציבור בכל הנוגע להיסטוריה של הקהילה הבדווית הפלסטינית הלידה ולזכויותיה ועם המידע המוטעה שמפיצה הממשלה על הצעת החוק. נעשה בו ניסיון לשפוך אור על תכליתה האמיתית של החקיקה: ניתוק מוחלט וסופי של הקשרים ההיסטוריים בין הקהילה הבדווית לאדמתה. הוא גם סותר את הטענות כאילו הצעת החוק פראוור-בגין מכילה פשרה הוגנת ואף נדיבה לערבים הבדווים ומעניקה להם פיצויים. בהציבה מכשולים ותנאים שכמעט אי אפשר להתגבר עליהם, הצעת החוק מותירה רק טווח צר ביותר לתביעת פיצויים כלשהם, בין אם בכסף ובין אם בקרקע.

התפתחויות אחרונות

ב-6 במאי 2013 אישרה ועדת השרים לחקיקה את תזכיר החוק להסדרת התיישבות בדווים בנגב, התשע"ג-2013 (הצעת חוק פראוור-בגין). החוק מועבר לקריאה ראשונה בכנסת ב-27 במאי 2013. לבדוק אם החוק עלה לקריאה ראשונה החוק המוצע, שהוא מפלה בכוונתו ובהשפעתו, מפר הן את המשפט החוקתי הישראלי, ובכלל זה את הזכות לכבוד, והן עקרונות בינלאומיים בתחום זכויות האדם, ובהם עקרון השוויון והשתתפות משמעותית בקבלת החלטות המשפיעות על חייו ועל רווחתו של אזרח. חשוב לציין גם, כי החוק מעניק לגיטימציה לשלילה של הזכות להליך הוגן ולפיכך לשלילה של עקרון הכפיפות לשלטון החוק.

החקיקה תשמש בתפקיד הזרוע המיישמת של [תוכנית פראוור-בגין](#), המסגרת הכוללת של מדיניות הממשלה כלפי הערבים הבדווים. ב-26 באפריל 2013 הסכימו חברים מארבע מפלגות בקואליציה שהשינויים שעשה השר לשעבר בני בגין בתוכנית היו "נדיבים מדי" וכי יש להסיר אותם מתוכנית פראוור המקורית.

לפיכך, כאשר ועדת השרים לחקיקה אישרה את הצעת חוק פראוור-בגין, מוקדם יותר החודש, היא הוסיפה לחוק כמה תנאים¹:

1. לצמצם את השטח בנגב שישמש לפיצוי בקרקעות על פי נוסחה שתיקבע בהסתמך על מפה ברורה ומפורטת;
2. לצמצם את מסגרת הזמן ליישום התוכנית מחמש שנים לשלוש שנים;
3. למנות ועדה ממשלתית שתפקח על יישום התוכנית;
4. לגייס שוטרים נוספים ליישום התוכנית (כלומר, ציפייה מראש לצורך בשימוש בכוח בשלב היישום והכנות לקראתו).

פראוור-בגין: הנישול וההטעיה נמשכים

היעד הבסיסי של תוכנית פראוור, בלי להביא בחשבון את השינויים הפעוטים שעשו בגין וועדת השרים, הוא לעקור בכוח עשרות אלפי ערבים בדווים ילידים, אזרחי ישראל, מאדמתם בכפרים הלא מוכרים. התוכנית מבוססת על מידע מוטעה-במכוון המכתיב זה זמן רב את מדיניותה של ממשלת ישראל כלפי אזרחיה הבדווים: ראשית, שהקהילה הבדווית פולשת לאדמות מדינה ולכן עצם נוכחותם של הבדווים היא "לא חוקית"; שנית, שלבדווים אין כל תביעה חוקית לבעלות על אדמות אבותיהם בנגב ושכל הסדר סופי המתייחס לתביעותיהם לאדמה ייתן עדיפות למדינה.

דו"ח ועדת גולדברג, שפורסם קודם לתוכנית פראוור, מודה בהיסטוריה זאת וקובע:

"אין להתעלם מניודם הכפוי של חלק מהם (מהבדווים) לאזור הסייג לאחר הקמת המדינה, ולאחזיתו רבת השנים של חלקם האחר בקרקעות שבאזור הסייג. לא ניתן לומר על השבטים שהיו ועל אלה שהועברו, כי הם פלשו לאזור הסייג"². למרות קביעה זאת, גם דו"ח ועדת גולדברג וגם תוכנית פראוור מכילים סתירות ונוקטים אמות מידה כפולות. כדוגמה אפשר להביא את הכפר הלא מוכר אל-זרנוק. הממשלה מכירה במכירה של חלק מאדמת המשפחה הבדווית שם לקונה יהודי ב-1935 ומחשיבה את האדמה הזאת קרקע בבעלותו. בה בעת, אין הכרה באדמה שנשארה ברשותו של בעליה הבדווי, התובע עליה חזקה. במקרה שבו בעלי הקרקע הוא יהודי, ישראל מוכנה להכיר בעסקה שבה מכר בדווי אדמה, בלי להכיר בבעלות בדווית על אדמה זאת. בעזרת תוכנית פראוור, כולל התיקונים שהציע בגין, המדינה מתכוונת לקבע בחוק אפליה זאת.

אף על פי שתוארו על ידי הימין כויתור גדול של הממשלה, תיקוני בגין לתוכנית פראוור, שנוספו בעקבות "תהליך הקשבה" לקהילה הבדווית שנמשך שלושה חודשים – שהחל **לאחר** שהממשלה אישרה את התוכנית בספטמבר 2011 – שינו רק במעט את המנגנון של תוכנית פראוור. "תהליך ההקשבה" שלאחר מעשה וה"תיקונים" שהציע בגין בסך הכל סיפקו לממשלה חזות חיצונית של התייעצות שנערכה בשיתוף הציבור, בעקבות הביקורת הקשה שמתחה עליה הקהילה הבינלאומית

¹ החלטת ועדת השרים לחקיקה, 6 במאי 2013.

² דו"ח ועדת גולדברג בעניין הסדרת התיישבות הבדווים בנגב, 2008, עמ' 27.
http://www.moch.gov.il/SiteCollectionDocuments/odot/doch_goldberg/Doch_Vaada_Shofet_Goldberg.pdf

בגלל אי-שיתוף הקהילה הערבית הבדווית. מבחינה זאת, הצעת החוק פראוור-בגין נאמנה לעמדה שנוקטת המדינה כלפי הבדווים זה כמה עשורים. הקהילה הבדווית נחשבת, מנקודת ראות ממשלתית, "בעיה" שיש "לפתור". ה"פתרון" הוא מסגרת כפויה, שמפותחת בלי להתייעץ עם הבדווים ובלי שימת לב לזכויותיהם ולאינטרסים שלהם. הממשלה פוגעת בזכויות היסוד שלהם – הזכות לכבוד, זכות הקניין, הזכות לשוויון, הזכות לאי-אפליה, הזכות להשתתף בתכנון ובקבלת ההחלטות והזכות של אדם לבחור את מקום מגוריו. היא מנסה לאלץ את הבדווים לאמץ אורח חיים אורבני, הרחק מאדמות אבותיהם, מכפריהם ההיסטוריים ומהכלכלה המסורתית שלהם. התוצאה הרצויה לפי תוכנית פראוור-בגין היא ריכוז הקהילה הבדווית בשטח הקטן ביותר האפשרי, בעירות נחשלות שהוקמו בתכנון ממשלתי, ולפנות את אדמותיהם כדי שהמדינה תוכל להשתמש בהן לפיתוח פרויקטים המעניקים זכויות יתר לאזרחים יהודים.

השתלטות הממשלה על מערכת התכנון

בפעולותיה לעקירת הקהילה הערבית הבדווית ולנישולה, הממשלה עובדת בתיאום עם רשויות התכנון. תוכנית פראוור-בגין מבוססת על תוכנית המתאר המחוזית המפלה של מטרופולין באר שבע, שאושרה באוגוסט 2012 למרות התנגדויות משמעותיות של הקהילה הבדווית. תוכנית המתאר משרטטת את תוכניות ה"פיתוח" של המדינה לאזור המטרופוליני של באר שבע ומתארת במונחים מדויקים הפקעות של אדמות השייכות לערבים בדווים בידי המדינה, וכן פינוי והריסה של רוב הכפרים הלא מוכרים.

בעוד תוכנית המתאר מונעת באופן יעיל את ההכרה ברוב הכפרים הלא מוכרים, תוכנית פראוור-בגין גם שוללת מהערבים הבדווים את זכותם החוקית להתנגד לעקירה הכפויה מכפריהם ולפינויים מאדמותיהם. הצעת החוק פראוור-בגין אף מבצרת את ההשתלטות של הזרוע המבצעת על מערכת התכנון ונותנת לה תוקף חוקי, מכיוון שהיא מעניקה למשרד ראש הממשלה שיקול דעת מלא בכל הנוגע ליישום תוכנית פראוור-בגין ולאכיפת הצעדים המפורטים בה³. לכן הצעת החוק פוגעת בעיקרון הדמוקרטי הבסיסי של הפרדת רשויות וחותרת תחת שלטון החוק⁴.

השעיה של ביקורת שיפוטית

הצעת חוק פראוור-בגין מצמצמת במפורש ובאופן חמור את הליך הביקורת השיפוטית, באמצעות הוצאה של הריסות בתים ופינוי בתים בהוראת בית משפט ובפיקוחו מההליך – לטובת צווים מינהליים. על צווים אלה אפשר לערער אך ורק בנימוקים טכניים (למשל, תאריך שגוי). לכן הצעת החוק שוללת מהנפגעים את זכות היסוד להליך הוגן, מתוך פגיעה בשלטון החוק.

פיצוי קרקעי לא הולם (או שלילה של פיצוי קרקעי)

³ ראו החלטת ממשלה מס' 3707, 11 בספטמבר 2011, סעיף 83.
⁴ ראו הודעה לעיתונות מטעם עדאלה: "בצעד נדיר, המועצה הארצית לתכנון ובנייה נענתה לבקשת משרד ראש הממשלה וביטלה החלטה להכיר בשני כפרים ערביים בדוויים בנגב", 22 בנובמבר 2010. בעוד רשויות התכנון הסכימו בשלב הראשון להכיר בחלק מהכפרים הלא מוכרים במסגרת תוכנית המתאר למטרופולין באר שבע, משרד ראש הממשלה נקט מהלך חריג וביקש מהן לבטל את ההחלטה.
<http://adalah.org/heb/Articles/979> בצעד-נדיר, המועצה-הארצית

הצעת החוק פראוור-בגין כוללת סעיפים רבים המפרטים באילו נסיבות ישולמו פיצויים לבדווים שהתוכנית תביא לנישולם מכפריהם ומבתיהם. כך היא מציבה גבולות מצומצמים ותנאים נוקשים לתביעת פיצויים ויוצרת מאגר קטן של בעלי זכות לתבוע פיצויים, שבמקרה הטוב ביותר יוכלו לקבל פיצוי חלקי על עקירתם, נישולם והוויתור על תביעות הקרקע שלהם.

אחד התנאים הדרקוניים ביותר המפורטים בהצעת החוק קובע שרק אדם שהגיש תביעה קרקעית בין 2 במאי 1971 ל-24 באוקטובר 1979 יכול לדרוש פיצויים. אם בית משפט קבע בעבר כי אדם אינו זכאי לרישום זכותו בקרקע, אותו אדם אינו זכאי לפיצויים. יתרה מזו, כל פיצוי מותנה בהסכמת התובעים לעבור לאחת העיירות הערביות הבדוויות המוכרות ולוותר על זכויות הקרקע שלהם.

הראיות הנדרשות להוכחת שימוש בקרקע או חזקה בקרקע מוגבלות בלעדית לראיות שמציגה המדינה עצמה, במתכונת של תצלום אוויר שאליו מצורפת חוות דעת של מומחה שנוסחה על ידי יועץ לוועדת הפיצויים. התובעים הבדווים אינם יכולים להציג ראיות מטעמם (לדוגמה, רישומי מסים עותמאניים או בריטיים, עדויות ארכיאולוגיות או אנתרופולוגיות כמו בארות, בתי קברות או מסורת שבעל פה וכו') כדי לתמוך בתביעותיהם.

תושבים שיימצא כי הם רשאים לתבוע פיצויים, החיים על אדמת אבותיהם, יכולים לקבל פיצוי כספי או פיצוי בקרקע חלופית בשווי של עד 62.5% מערכה של הקרקע שבבעלותם, עם הוכחה (כאמור, מטעם המדינה בלבד) לעיבודה או לשימוש בה בעת שהוגשה התביעה המקורית. בתמורה ל-37.5% הנותרים של השטח מוצע רק פיצוי כספי. מיקומו של שטח האדמה שבו יוכל התובע לקבל קרקע חלופית כפיצוי נתון לשיקול דעתה של המדינה בלבד (כלומר, לא באדמה הנתבעת). רוב הזכאים להגיש תביעת פיצויים, שהם עקורים פנימיים שנושלו מאדמתם, יכולים לקבל רק פיצוי כספי, ולא שטח אדמה. הפיצוי יכול להגיע ל-62.5% מערך הקרקע לכל היותר. מעבר לכך, במקרים הייחודיים שבהם הקרקע של העקורים הפנימיים עדיין לא הופקעה על ידי המדינה, יש אפשרות לקבל פיצוי קרקעי של עד 25% מהשטח שנתבע ופיצוי כספי על שאר השטח.

בכל המקרים יהיה אפשר לקבל פיצוי מרבי רק אם לפחות 50% מהאדמה הנתבעת נכללים בתהליך הפיצוי. אם צאצאיו של תובע שהסכימו להליך הפיצויים מחזיקים בפחות מ-50% מהקרקע שתבע אביהם (לדוגמה, שניים מתוך חמישה אחים), הפיצוי הקרקעי שהם יכולים לקבל מוגבל ל-20% מהקרקע הנתבעת. על שאר השטח הם יכולים לקבל פיצוי כספי בלבד. לדעת עדאלה, במקרה הטוב ביותר מיעוט קטן מבין התובעים יוכלו לקבל פיצוי בקרקעות, בהתחשב במגבלות השרירותיות האלה. תוכנית פראוור-בגין נועדה לממש את הנישול הסופי של האזרחים הערבים הבדווים ילידי המקום מאדמתם.

העדר שיתוף של הקהילה, התייעצות איתה והסכמתה

אחד המאפיינים העקביים בתהליך הגיבוש של תוכנית פראוור-בגין היה ההתעלמות מהקהילה הנפגעת ממנה. הבדווים לא יכלו להביע את דעתם ולא היו מעורבים בניסוח תוכנית פראוור או

בשינויים שעברה בשלבים שונים. באופן שיטתי הוסטו הבדווים, כיחידים וכקהילה ילידה, לשוליו של תהליך שישפיע על חייהם בעתיד.

גישה מדירה זו, של תכנון וקבלת החלטות מלמעלה-למטה, לא שונתה גם ב"תהליך ההקשבה" של בגין, שנמשך בין ינואר לאפריל 2012 – **לאחר** שתוכנית פראוור אושרה ורק בעקבות ביקורת מהותית. למרות טענותיו של משרד ראש הממשלה, כאילו הצוות בראשותו של בגין נפגש עם "למעלה מ-1,000" אזרחים בדווים ונציגיהם (לא פורסם כל תיעוד של הפגישות), "תהליך ההקשבה" לא הביא לשילוב תלונותיה של הקהילה הבדווית בתוכנית הסופית⁵. למרות הנימה ה"פייסנית" שלהן, המלצותיו של בגין לתיקונים בתוכנית פראוור הותירו את המדיניות הממשלתית ללא שינוי.

בינתיים פותחה בשיתוף פעולה עם מתכננים מקצועיים **תוכנית מתאר אלטרנטיבית** ביוזמה של ערבים בדווים. התוכנית האלטרנטיבית מבוססת על עקרונות השוויון בהתאם לתקנות התכנון הישראליות החלות על המגזר הכפרי היהודי. היא אפילו לא מונחת על השולחן ולא השפיעה על תוכנית פראוור-בגין או על תוכנית המתאר שאושרה לאזור.

קריאה לפעולה: לעצור את תוכנית פראוור!

הצעת החוק פראוור-בגין נועדה ליישם תוכנית בלתי קבילה, שמחזקת את היחס הלא צודק שבו נהגה המדינה באזרחיה הבדווים. עדאלה ופורום דו קיום בנגב לשוויון אזרחי, ואיתם מנהיגי הקהילה הבדווית בנגב, קוראים לקהילה הבינלאומית ללחוץ על ממשלת ישראל:

- לבטל את תוכנית פראוור-בגין ואת הליך האישור של הצעת החוק, כפי שהמליצו ב-2012 ועדת האו"ם לביעור האפליה הגזעית והפרלמנט האירופי;
- להכיר בזכויות ההיסטוריות של הערבים הבדווים על אדמותיהם בנגב ובאורח החיים המסורתי שלהם; ולכבד את זכותם לבחור את מקום מגוריהם בלי הגבלות מפלות;
- להקים ועדה, שבה יהיה ייצוג הולם לערבים הבדווים, כדי ליישם את תוכנית המתאר האלטרנטיבית לכפרים הלא מוכרים. התוכנית כוללת מסגרת מקצועית להכרה בכפרים הלא מוכרים כצעד הכרחי לקראת התמודדות עם עוול היסטורי;
- להפסיק את מדיניות הריסת הבתים, הפינוי ושיטות עקיפות של נישול כפוי, כמו שלילת הגישה לשירותים בסיסיים כמו מים.

* * *

⁵ הודעה לעיתונות מטעם משרד ראש הממשלה, "הממשלה אישרה את המלצות השר בגין להסדרת התיישבות הבדואים בנגב", 27 בינואר 2013.
<http://www.pmo.gov.il/mediacenter/spokesman/pages/spokebedu270113.aspx>

רקע

1. מיהם הפלסטינים הערבים הבדווים בנגב?

- **הבדווים** הם תושבים ילידים, שגרים בנגב מאז המאה השביעית, חיים על אדמות אבותיהם ומקיימים אורח חיים חקלאי.
- ב-1947 גרו בנגב כ-95,000 בדווים. הקרקעות שבבעלותם היו רשומות לפי שיטה שבטית מורכבת. לאחר הקמתה של ישראל ב-1948, נאלצו 88% מהבדווים לברוח אל מחוץ לשטח המדינה. אלה מהם שנשארו בתוך גבולות ישראל, שמנו כ-11,000 נפש, רוכזו באזור הסייג (גדר בערבית), שהיה שטח צבאי סגור בין באר שבע, ערד ודימונה.
- כיום חיים בנגב כ-200,000 בדווים, המהווים 32% מאוכלוסיית האזור. 70,000 מהם גרים בכפרים "לא מוכרים", רובם באזור הסייג. כפרים בדויים רבים היו קיימים לפני הקמת המדינה והאחרים הוקמו באמצעות צווים צבאיים שהוצאו בשנות ה-50.
- זה למעלה מ-60 שנה מנסה ישראל לעקור את הבדווים מאדמת אבותיהם ולנשלם ממנה. מאז 1969 מנסה הממשלה לרכז אותם במספר קטן של עיירות נחשלות בתכנון ממשלתי ולא לפי אותם לעבור לאורח חיים אורבני באמצעות ניתוק הקשר המסורתי שלהם לאדמה. המדינה רואה באלה מהם שנשארים בכפריהם ההיסטוריים "פולשים לאדמות מדינה" ומונעת מהם באופן מכוון גישה לתשתיות ממשלתיות כמו חיבור לרשת המים, לרשת החשמל, לרשת הביוב ולכבישים וכן לשירותים בסיסיים כמו חינוך ובריאות. באופן זה מנסה המדינה ללחוץ עליהם לעזוב את אדמתם.
- תוכנית פראוור-בגין מאיימת על יישובים בדויים רבים בעקירה כפויה בפעם השנייה, השלישית ואף הרביעית. התוכנית אף מתיימרת "לפתור" תביעות בעלות שהגישו הבדווים – לטובת המדינה. לפי נתונים של מנהיגי הקהילה הבדווית, הבדווים תובעים 800,000 דונם, שהם כ-5% משטחו הכולל של הנגב. לפי הדו"ח שחיבר בגין, כיום יש 2,900 תביעות בעלות, הנוגעות ל-589,000 דונם. משטח זה, 347,000 דונם מוחזקים כיום על ידי הקהילה הבדווית ועל 242,000 דונם הוגשו תביעות בעלות, אבל הם אינם מוחזקים על ידי התובעים.

2. כרונולוגיה: מגולדברג לפראוור לבגין

- **23 בדצמבר 2007:** מתמנה ועדת גולדברג, כדי לגבש המלצה לממשלה בנוגע להסדרת ההתיישבות הבדווית בנגב.⁶
- **11 בדצמבר 2008:** דו"ח גולדברג קובע שלבדווים אין חזקה על אדמות בנגב, אבל ממליץ להכיר "ככל שניתן" בכפרים לא מוכרים, בהתאם לתוכנית המתאר המחוזית.
- **18 בינואר 2009:** אימוץ דו"ח גולדברג ומינוי צוות ליישום (ועדת פראוור).⁷
- **11 בספטמבר 2011:** הממשלה מאשרת את תוכנית פראוור.⁸

⁶ על פי החלטת ממשלה מס' 2491, מ-28 באוקטובר 2007.

⁷ על פי החלטת ממשלה מס' 4411, מ-18 בינואר 2009.

⁸ על פי החלטת ממשלה מס' 3707, מ-11 בספטמבר 2011.

- **3 בינואר 2012:** טיוטת חוק פראוור (החוק להסדרת התיישבות הבדויים בנגב) מוגשת לממשלה.
- **ינואר 2012:** ממשלת ישראל מחליטה לקיים "תהליך הקשבה" עם הקהילה הבדווית בעניין תוכנית פראוור, שכבר אושרה. השר בני בגין ממונה לפקח על התהליך, שיימשך שלושה חודשים.
- **12 באוגוסט 2012:** ממשלת ישראל מאשרת את תוכנית המתאר המחוזית למטרופולין באר שבע, שקובעת כי למרות התנגדויות קיימות יש להרוס את רוב 35 הכפרים הלא מוכרים.
- **27 בינואר 2013:** הממשלה מאשרת את המלצות השר בגין בנוגע לתוכנית פראוור וליישום החקיקה⁹.
- **13 במרס 2013:** ראש הממשלה, בנימין נתניהו, חותם על ההסכם הקואליציוני עם המפלגות שרכיבו את הממשלה החדשה. ההסכם נותן עדיפות לקידום חוק פראוור "המתוקן" (חוק פראוור-בגין).
- **6 במאי 2013:** ועדת השרים לחקיקה מאשרת את הצעת חוק פראוור-בגין, בשלושה תנאים.
- **27 במאי 2013:** הצעת החוק פראוור-בגין מובאת לקריאה ראשונה בכנסת.

3. פראוור ובגין: השוואה

הסוגיה	תוכנית פראוור (2011)	דו"ח בגין (2013) *תנאים חדשים שנקבעו ב-6 במאי 2013¹⁰
יעדים מוצהרים	קביעת פתרונות להתיישבות הבדווית; הסדרת תביעות של בדויים לבעלות על קרקעות; פיתוח הנגב לכל תושביו	קביעת פתרונות להתיישבות הבדווית; הסדרת תביעות של בדויים לבעלות על קרקעות; פתרון סוגיית הקרקעות של ההתיישבות הבדווית בהתאם להחלטות הממשלה; פיתוח הנגב לכל תושביו
ישימות	לבדויים בלבד ולאזור גיאוגרפי מסוים	זהה להמלצות פראוור
תפיסה	לרכז את הקהילה הבדווית בעיירות קיימות	זהה להמלצות פראוור
לוח זמנים ליישום	חמש שנים	זהה להמלצות פראוור *כעת שלוש שנים
הכרה בכפרים לא מוכרים	הכרה תינתן רק בהתאם לתוכנית המתאר המחוזית	זהה להמלצות פראוור
רשימת כפרים בדויים המועמדים להכרה	ללא רשימת כפרים	זהה להמלצות פראוור
חזקה בדווית בקרקע	לבדויים אין חזקה על קרקעות בנגב. כל פיצוי שיינתן להם הוא מחווה של רצון טוב. הפיצוי תלוי בנטישת האדמה שאליה מתייחסת תביעת הבעלות	זהה להמלצות פראוור

⁹ על פי החלטת ממשלה מס' 5345, מ-27 בינואר 2013.

¹⁰ תנאים שהוסיפה ועדת השרים לחקיקה כשאישרה את הצעת חוק פראוור-בגין, לפי דיווחים בתקשורת.

<p>מי זכאי להגיש תביעת בעלות</p>	<p>רק אדם שהגיש תביעת בעלות בין 2 במאי 1971 ל-24 באוקטובר 1979</p>	<p>כל אחד שהגיש תביעת בעלות בכל נקודת זמן לפני 24 באוקטובר 1979</p>
<p>פיצוי לתושבים הרשאים להגיש תביעה, שחיים על אדמות אבותיהם</p>	<p>פיצוי, בקרקע ו/או בכסף, בשווי של עד 50% מערכה של הקרקע הנתבעת. פיצוי מרבי זה יינתן רק אם לכל צאצאי התובע המקורי שמשתתפים בהליך תהיה הוכחה (שמסופקת על ידי המדינה) כי הקרקע העומדת לתביעה היתה מעובדת או בשימוש בעת שהוגשה התביעה המקורית</p>	<p>פיצוי, בקרקע ו/או בכסף, בשווי של עד 62.5% מערכה של הקרקע הנתבעת. הפיצוי יינתן רק אם תהיה הוכחה (שמסופקת על ידי המדינה) כי הקרקע העומדת לתביעה היתה מעובדת או בשימוש בעת שהוגשה התביעה המקורית. פיצוי מרבי זה יינתן רק אם הצאצאים המשתתפים בהליך זכאים לתבוע 50% מהקרקע או יותר</p>
<p>פיצוי לתושבים הזכאים להגיש תביעה שנעקרו מאדמתם המקורית</p>	<p>פיצוי כספי בלבד, בערך של עד 50% מהקרקע הנתבעת שאינה בבעלות המדינה</p>	<p>פיצוי בקרקע ששטחה אינו עולה על 25% מהשטח הנתבע, בתוספת פיצוי כספי על שאר השטח. פיצוי מרבי זה יינתן רק אם הצאצאים המשתתפים בהליך זכאים לתבוע 50% מהקרקע או יותר. אם כלל השטח שהם רשאים לתבוע הוא פחות מ-50%, יינתן פיצוי כספי בלבד</p>
<p>תנאי לקבלת פיצויים</p>	<p>מתן פיצויים מותנה במעבר של התובע לאחת העיירות המוכרות</p>	<p>זהה להמלצות פראוור</p>
<p>בית משפט קבע שלתובע אין חזקה בקרקע</p>	<p>אין אפשרות לתבוע פיצויים</p>	<p>זהה להמלצות פראוור</p>
<p>תביעת הבעלות על הקרקע תלויה ועומדת בבית המשפט</p>	<p>אם התובע בוחר שלא להצטרף למסגרת הפיצויים שנקבעה בחוק ופסיקת בית המשפט נמסרת לאחר תקופת היישום של החוק, חזקתו בקרקע לא תוכר גם אם בית המשפט פסק לטובתו. עם זאת, התובע יהיה זכאי לפיצויים</p>	<p>זהה להמלצות פראוור</p>
<p>אזורים שבהם אפשר לקבל פיצוי קרקעי</p>	<p>מסומנים במפה (נספח 1 להצעת החוק). מחוץ לאזור המצוין במפה אי אפשר לקבל פיצוי קרקעי</p>	<p>זהה להמלצות פראוור *אין לצמצם את שטח השיפוט באזור</p>
<p>ראיות</p>	<p>כל הראיות לבעלות בפועל בקרקע (הרלוונטיות לקביעת סוג הפיצוי ורמת הפיצוי) יובאו על ידי המדינה</p>	<p>זהה להמלצות פראוור</p>
<p>מסגרת חוקית לפינוי</p>	<p>צווי פינוי מינהליים (בניגוד לתביעות פינוי המוגשות לבתי משפט, במסגרת מערכת המשפט הלאומית). אין דיון משפטי</p>	<p>זהה להמלצות פראוור, עם אפשרות לדיון משפטי בעניינים טכניים בלבד</p>
<p>מי יקבל צווי פינוי</p>	<p>כל אדם שאינו משתף פעולה עם החוק. כל אדם המשתף פעולה, אבל אינו עומד בכל</p>	<p>זהה להמלצות פראוור</p>

	התנאים שקבעו הרשויות	
זהה להמלצות פראוור	יופעל "כוח סביר", בעזרת המשטרה	שיטות אכיפה
זהה להמלצות פראוור	אי ציות לצו פינוי יכול להביא להגשת כתב אישום פלילי. העונש המרבי: שנתיים מאסר	עבירות פליליות
זהה להמלצות פראוור	לבית המשפט אין סמכויות לביקורת שיפוטית על צווי הפינוי. הביקורת השיפוטית מוגבלת לסוגיות טכניות בלבד	תפקיד המערכת המשפטית
זהה להמלצות פראוור	לראש הממשלה יש שיקול דעת מלא בכל הנוגע ליישום התוכנית ולאכיפת תנאיה	תפקיד ראש הממשלה
זהה להמלצות פראוור *יש לצמצם את שטח השיפוט באזור	מסומן במפה (נספח 1 להצעת החוק). אין אישור להתיישבות בדווית מחוץ לעיירות הבדוויות המוכרות באזור המסומן	אזור זמין להתיישבות בדווית עתידית

4. פראוור-בגין למעשה

מקרה מבחן 1 ומקרה מבחן 2 ממחישים את השפעתה של תוכנית המתאר המחוזית למטרופולין באר שבע, המסד התכנוני של תוכנית פראוור-בגין, על הסיכוי של כפרים לא מוכרים לזכות בהכרה. מקרה מבחן 3 מבהיר כי תוכנית פראוור-בגין כשלה בהתייחסותה לעוולות היסטוריים.

מקרה מבחן 1: הכפרים הלא מוכרים עתיר-אום אל-חיראן

עתיר ואום אל-חיראן הם כפרים-תאומים, השוכנים בסמוך ליישוב היהודי מיתר ולעיירה הבדווית חורה. שניהם הוקמו בעקבות צווים שהוציא המושל הצבאי של הנגב ב-1956, שבעקבותיהם נאלצו התושבים לעקור מאדמות באזור חירבת זובאלה, שאותן עיבדו במשך מאות שנים. תוכנית המתאר המחוזית למטרופולין באר שבע מייעדת את השטח של שני הכפרים, שבהם מתגוררים כ-1,000 תושבים, להרחבת יער יתיר ולהקמת יישוב ליהודים בלבד בשם חירן. מרכז עדאלה מייצג את תושבי שני הכפרים בכמה ערכאות משפטיות וכן ברשויות התכנון. בקשה להכרה בשני הכפרים: נדחתה.

מקרה מבחן 2: הכפר הלא מוכר אל-עראקיב

אל-עראקיב הוא כפר בדווי ותיק, הממוקם כ-10 קילומטרים מצפון לבאר שבע. בתוכנית המתאר המחוזית למטרופולין באר שבע מיועד שטח הכפר, ביתם של כ-350 תושבים, לנטיעת שני יערות של קרן קיימת לישראל: יער השגרירים ויער God-TV. עד היום הרסה המדינה את אל-עראקיב 50 פעמים. בקשה להכרה: נדחתה.

מקרה מבחן 3: הפקעת אדמות אל-עזאזמה

ב-1953 עקר הצבא הישראלי בדוויים משבט אל-עזאזמה מהאדמות של אבותיהם במערב הנגב. הם נאלצו לעבור למיקום הנוכחי שלהם וכ-200,000 דונם מאדמותיהם הופקעו על ידי המדינה. מכיוון שהאדמה כבר הופקעה, שבט אל-עזאזמה לא יכול היה להגיש תביעות בעלות עליה בשנות ה-70. זכאות להגיש תביעה במסגרת חוק פראוור-בגין: נדחתה.

פרויקט זה ממומן על ידי האיחוד האירופי

התכנים הנכללים במסמך זה הם באחריותם הבלעדית של עדאלה ופורום דו קיום בנגב לשוויון אזרחי. העמדות המובעות במסמך זה אינן משקפות בדרך כלשהי את עמדות האיחוד האירופי